

POSTANOWIENIE

29 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 29 listopada 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku Archidiecezji [...], [...]
na skutek skargi kasacyjnej Archidiecezji [...], [...]
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu
z 27 grudnia 2022 r., XV Ca 1692/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawców na rzecz uczestnika 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

f.n

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 27 grudnia 2022 r. wnioskodawcy domagali się przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zdaniem skarżących w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

- 1) Czy prowadzenie postępowania regulacyjnego przed Zespołem Orzekającym Komisji Majątkowej działającej na podstawie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w przedmiocie przywrócenia wnioskodawcom własności bezprawnie upaństwowionych nieruchomości lub ich części bądź też – w przypadku niemożności jej przywrócenia lub trwałego zagospodarowania -

przyznania nieruchomości zamiennych, przerywa bieg zasiedzenia służebności gruntowej i służebności przesyłu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. w zw. z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c.) i prowadzi do jego zawieszenia na czas prowadzonego postępowania regulacyjnego?

2) Czy wobec prowadzonego postępowania regulacyjnego na podstawie ustawy o stosunku państwa do kościoła katolickiego, możliwe jest przyjęcie istnienia domniemania dobrej wiary przy zasiedzeniu służebności gruntowej a następnie służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej przedmiot takiego postępowania regulacyjnego?

Uczestnik E. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. we wniesionej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Skarżący nie uczynili zadość tym wymaganiom, ponieważ wbrew ich twierdzeniom, przedstawione problemy prawne doczekały się już wykładni Sądu Najwyższego. W judykaturze wyjaśniono w szczególności, że nabycie własności nieruchomości w postępowaniu regulacyjnym na mocy ugody - na podstawie art. 63 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła

Katolickiego nie wpływa na bieg zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu a przywrócenie własności nieruchomości na skutek przeprowadzenia postępowania regulacyjnego nie uchyla stanów faktycznych istniejących uprzednio na tej nieruchomości, do których należy posiadanie, także wtedy, gdy jest ono stanem bliskim nabyciu prawa podmiotowego; wskazano też, że Komisja Majątkowa prowadząca postępowanie regulacyjne nie posiadała kompetencji do znoszenia prawnej doniosłości trwającego posiadania ad usucapionem, które miałyby godzić w interesy podmiotu, któremu przywracana jest własność nieruchomości (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 listopada 2020 r., IV CSK 105/19, z dnia 17 stycznia 2020 r., IV CSK 504/18 i z dnia 8 grudnia 2021 r., IV CSKP 102/21 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo).

Również problem dobrej wiary będącego przedsiębiorstwem państwowym posiadacza służebności gruntowej o treści podobnej do służebności przesyłu korzystającego z urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach Skarbu Państwa, był już wielokrotnie rozważany w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W orzecznictwie tym wskazuje się, że przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa - na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6) - własność urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa, może być uznane za posiadacza w dobrej wierze służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (zob. uchwała SN z 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18, OSNC 2020, Nr 1, poz. 4; postanowienie SN z 20 grudnia 2022 r., I CSK 3920/22). W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawarto natomiast argumentacji wskazującej na potrzebę kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej problematyki.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(a.z.)

[a.ł]